

Kamilla Małek

Sposób przygotowania doktorantów do prowadzenia zajęć ze studentami

Podstawowym zadaniem uniwersytetów w USA jest nauczanie studentów na dwóch poziomach:

- studiach licencjackich (ang. *undergraduate program*) trwających 3-3,5 roku i zakończonych uzyskaniem stopnia licencjata (ang. *Bachelor's degree*);
- studiach dyplomowych (ang. *graduate program*) trwających 2-4 lata i zakończonych, w zależności od wyboru studenta lub oceny komisji klasyfikacyjnej, stopniem magistra lub doktora (ang. *Master of Science, MSc; Doctor of Philosophy, PhD*).

Prowadzone są oczywiście równoległe badania naukowe, jednakże jakość nauczania ma pierwszorzędne znaczenie.

Ze względu na rodzaj przyznanego stypendium (na prowadzoną dydaktykę, ang. *Teaching Assistant* lub pracę naukową, ang. *Research Assistant*) studenci drugiego stopnia są zobowiązani do prowadzenia zajęć dydaktycznych ze studentami programu licencjackiego przez wszystkie lub wybrane lata studiów dyplomowych. Rodzaj prowadzonych przez dyplomanta zajęć jest ustalany wspólnie z opiekunem naukowym i wynika raczej z zapotrzebowania na asystentów do prowadzenia danych zajęć niż z ich zainteresowań naukowych. Nie istnieje wymóg formalny ukończenia kursów metodyki nauczania chemii, a jedynie system przygotowania i kontroli prowadzenia zajęć dydaktycznych. Sposób przygotowania magistrantów lub doktorantów do zajęć dydaktycznych jest zależny od decyzji kierownika danego kursu. W przypadku zajęć seminaryjnych wykładowca opracowuje z prowadzącymi, nie tylko zakres materiału danego przedmiotu, ale też zakres i sposób rozwiązywania zadań czy też problemów oraz sposób sprawdzania wiedzy studenta (pisemne kolokwium, prace domowe, referat itd.). Natomiast zajęcia laboratoryjne są zwykle szczegółowo zaprezentowane przez kierownika laboratorium danego kursu.

Zazwyczaj, magistranci lub doktoranci I roku studiów dyplomowych są kierowani na zajęcia laboratoryjne kursu „Podstawy chemii”, a w latach późniejszych do bardziej zaawansowanych kursów. Przed rozpoczęciem zajęć organizowane jest szkolenie przygotowawcze prowadzone przez kierownika danego laboratorium, na którym omawiany jest zakres materiału wraz z dokładną analizą instrukcji ćwiczeń, jak i ich wykonaniem. Ma to na celu wyeliminowanie różnic pomiędzy grupami prowadzonymi przez różnych asystentów i ujednoczenie sposobu nauczania. Poza prowadzonymi zajęciami, asystent jest zobowiązany do udzielania konsultacji trwających przynajmniej

jedną godzinę tygodniowo. W przypadku nieobecności asystenta na konsultacjach student ma prawo złożyć skargę do kierownika kursu. Dodatkowo, w zależności od preferencji kierownika kursu, asystent może być zobligowany do wydania pisemnej oceny postępów każdego studenta, podając krótki opis jego aktywności w trakcie danych zajęć. Znacząca jest również rola osoby kierującej danym kursem. Ma ona prawo do niezapowiedzianej kontroli prowadzonych zajęć kursowych i/lub konsultacji oraz wyboru asystentów.

„Początkujący” asystent (obowiązkowy system dla studentów zagranicznych) jest zobowiązany do uczestniczenia w trwającym jeden semestr kursie pedagogicznym (ang. *How to teach American students?*). Grupa asystentów pod opieką pedagoga zapoznaje się ze sposobami rozwiązywania szerokiego spektrum problemów. Od sytuacji jak należy zachęcić studenta do lepszej pracy, zainteresowania go kursem, aż po sytuacje, gdy student jest agresywny w stosunku do asystenta lub istnieje podejrzenie molestowania seksualnego z jego/jej strony, i jak swoim zachowaniem unikać potencjalnych oskarżeń o molestowanie seksualne lub rasizm. Te problemy są omawiane w Stanach Zjednoczonych ze szczególną uwagą. Dodatkowo, opiekun hospituje zajęcia, nagrywając je kamerą wideo, a błędy lub/i zalety są dyskutowane z asystentem na obowiązkowych konsultacjach. Jednym z zadań jest również prowadzenie „dziennika” (ang. *teacher’s journal*), w którym asystent podejmuje samoocenę swojej cotygodniowej działalności dydaktycznej. Po zakończeniu semestru opiekun opiniuje postępy asystenta i przesyła je do kierownika danego kursu włącznie z nagraniami z prowadzonych zajęć. W przypadku negatywnej opinii, asystent jest kierowany na dodatkowe kursy szkoleniowe i zazwyczaj jest odsunięty od bezpośredniego prowadzenia zajęć, aż do uzyskania pozytywnej opinii. Pomimo iż takie zajęcia są niewątpliwie czasochłonne i wymagają cotygodniowych przygotowań, asystenci po ich ukończeniu jednoznacznie oceniają je jako wysoko przydatne.

Kontrola jakości nauczania

Każdy osoba prowadząca zajęcia uniwersyteckie w USA jest oceniana przez studentów w ankiecie ewaluacyjnej. Obowiązkowo wypełniana jest ankieta przygotowana przez dział nauczania uniwersytetu. Wypełniania jest ona przez studentów na ostatnich zajęciach danego kursu, ale przed ich końcowym ocenianiem. Ankiety są dostarczane przez dziekanat i odnoszone przez wybranego studenta. W trakcie wypełniania ankiety, asystent jest nieobecny. Ta ankieta dotyczy głównie takich aspektów jak: jakość przygotowania się asystenta do zajęć, zrozumiałość materiału i sposobu jego nauczania, kryteria oceniania prac, punktualność, osiągalność w czasie konsultacji. Poza tym, student może ocenić prowadzącego zajęcia, opisując jego wady i zalety, i proponując sposób poprawienia, w jego opinii, sposobu nauczania lub oceniania przedmiotu. Ankiety są analizowane przez dział nauczania i przesyłane asystentowi oraz jego przełożonemu do wglądu. W przypadku negatyw-

nej oceny, asystent jest wzywany w celu wyjaśnienia do dziekana wydziału. W zależności od wagi oceny studentów i ewentualnych dodatkowych skarg, dziekan indywidualnie podejmuje decyzję o okresowych lub całkowitym zawieszeniu w prowadzeniu zajęć.

Oprócz uniwersyteckiej ankiety, kierownicy niektórych kursów (zazwyczaj tych zaliczanych do obowiązkowych) przygotowują wewnętrzną ankietę, która zawiera pytania podobne do tych, jak wyżej omówiono, jak i również takie, które uwzględniają specyfikę danych zajęć dydaktycznych. W przypadku zajęć laboratoryjnych zwraca się uwagę na bezpieczeństwo wykonywania doświadczeń i zaangażowanie się asystenta w ich kontrolę. Ta ankietą służy kierownikowi kursu do podjęcia decyzji o zatrudnieniu danego asystenta do dalszego prowadzenia tego typu zajęć. W przypadku negatywnej oceny, asystent może się od niej odwołać do kierownika kursu lub dziekana, aczkolwiek takie przypadki należą do rzadkości.

Ten system może wydawać się restrykcyjny, aczkolwiek ma wiele zalet, które między innymi pozwalają na jednoznaczny sposób ocenienia pracy dydaktycznej danego asystenta i uzyskania przez niego odpowiedniego poziomu kompetencji dydaktycznych. Oceniają również jego zaangażowanie i pozwalają na uzyskanie pozytywnej oceny w trakcie poszczególnych etapów studiów dyplomowych, tj. taka opinia może być brana pod uwagę przez komisję dopuszczającą do otwarcia przewodu doktorskiego.